

Poznań, 03.12.2019.

Prof. UAM dr hab. inż. Jan Piekarczyk
Instytut Geografii Fizycznej i
Kształtowania Środowiska Przyrodniczego
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Ocena osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowego dr Iwony Markuszewskiej w postępowaniu habilitacyjnym prowadzonym przez Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr Iwona Markuszewska ukończyła studia na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych (WNGiG) Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w roku 2000 uzyskując tytuł magistra geografii ze specjalnością kształtowanie i ochrona środowiska, na podstawie pracy magisterskiej zatytułowanej „Funkcjonowanie i znaczenie siedlisk marginalnych w rolniczym krajobrazie gminy Krotoszyn”. Bezpośrednio po ukończeniu studiów mgr Iwona Markuszewska kontynuowała naukę na studiach doktoranckich w WNGiG. Na podstawie pracy doktorskiej zatytułowanej „Kształtowanie krajobrazu Wysoczyzny Kaliskiej” uzyskała w roku 2004 tytuł doktora i została zatrudniona w Instytucie Geografii Fizycznej i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego na stanowisku adiunkta, gdzie pracuje do chwili obecnej.

Ocena osiągnięcia naukowego

Rozprawa habilitacyjna autorstwa dr Iwony Markuszewskiej zatytułowana „Emotional landscape: socio-environmental conflict and place attachment. Experience from the Wielkopolska Region” została opublikowana w roku 2019 w Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Praca, napisana w języku angielskim obejmuje łącznie 122 strony tekstu wraz z rycinami i tabelami.

Badaniem krajobrazu dr Iwona Markuszewska zajmuje się od początku swojej kariery naukowej. Podjęcie studiów w tym zakresie, których wynikiem jest publikacja pracy habilitacyjnej należy uznać za uzasadnione i ważne z naukowego i praktycznego punktu widzenia. Badania krajobrazu są bardzo istotne w warunkach narastających zagrożeń, głównie antropogenicznych. W ostatnich latach w literaturze naukowej bardzo dużo uwagi poświęca się badaniom dotyczącym interpretacji krajobrazu z osobistej i subiektywnej perspektywy obserwatorów. Analiza takich połączeń emocjonalnych dostarcza wiedzy o tym, jak użytkownicy zasobów są zaangażowani w transformację swojego środowiska, zarówno społecznie, jak i ekologicznie. Badanie emocji związanych z krajobrazem, jego zasobami i walorami ma kluczowe znaczenie ze względu na szybkie zmiany zachodzące w środowisku w wyniku wzrostu intensywności eksploatacji jego zasobów. Dlatego przekształcenia krajobrazu, które zagrażają jego nieodwracalnym zniszczeniem i utratą tożsamości, budzą często silny opór wśród lokalnej społeczności i skłaniają do podjęcia politycznej aktywności. Wielu autorów podkreśla, że nie tylko administracyjne i finansowe motywacje skłaniają ludzi do troski o środowisko w którym żyją. Bardzo istotną rolę w wyzwaniu zachowań proekologicznych odgrywa emocjonalny stosunek wynikający z przywiązania do miejsca i więzi z naturą.

Zasadniczym celem badań, których wyniki zostały przedstawione w pracy habilitacyjnej było określenie relacji łączących ludzi z ich miejscem zamieszkania, lokalną społecznością i środowiskiem przyrodniczym w sytuacji konfliktowej związanej z planowaną inwestycją energetyczną. Obiektem badań była społeczność wiejska zamieszkująca obszar w południowej Wielkopolsce zlokalizowany w okolicach złoża węgla brunatnego „Oczkowice”

w gminach Krobia i Miejska Górka. Wybór obiektu badań był uzasadniony, ponieważ wspomniana inwestycja budzi silne emocje i kontrowersje społeczne.

Treść pracy zawarta jest w sześciu rozdziałach, z których pierwszy, stanowi wstęp i zawiera między innymi cel i uzasadnienie podjętych badań.

Rozdział drugi zatytułowany „*State of the art and conceptual background*” stanowi przegląd literatury dotyczącej krajobrazu emocjonalnego oraz wyjaśnienie znaczenia pojęcia krajobrazu i roli emocji w tworzeniu postaw topofili i biofilii. W tej części przedstawiono również teoretyczne tło koncepcji przywiązania do miejsca i konfliktów społeczno-środowiskowych. Autorka szczegółowo opisuje różne sposoby podejścia do zagadnień związanych z krajobrazem emocjonalnym, przywiązaniem do miejsca oraz konfliktami społeczno-środowiskowymi. Wydaje się jednak, że niektóre fragmenty rozdziału, np. ten poświęcony etymologii słowa „krajobraz”, są ujęte zbyt szczegółowo. W dalszej części rozdziału, zaprezentowane zostały podejścia badawcze w jakich krajobraz emocjonalny był analizowany do tej pory w literaturze. Z jednej strony przytoczone zostały przykłady badań dotyczących przywiązania do miejsca, w tym sytuacji specyficznej gdy dotyczy to przywiązania do ziemi rolniczej. Z drugiej strony podano przykłady badań nad biofiliją, w tym relacji z naturą.

W kolejnym podrozdziale został przedstawiony koncept przywiązania do miejsca. Najpierw opisano rozumienie „miejsca”, natomiast później przedstawiono przekrój badań dotyczących przywiązania do miejsca, gdzie podjęto próbę scharakteryzowania różnych podejść badawczych. Ta część pracy jest szczególnie istotna dla badań ponieważ tym zagadnieniom w literaturze poświęca się wiele miejsca co powoduje, że mnogość pojęć i ich swobodna interpretacja przez różnych badaczy sprawiało, że Autorka miała problem z jednoznaczną klasyfikacją wyników badań w wyróżnionych kategoriach: przywiązanie do miejsca (*place attachment*), identyfikacja z miejscem (*place identity*), zależność od miejsca (*place dependence*), przywiązanie do domu (*home attachment*) i zasiedlenie (*home setting*).

Również w tym rozdziale została opisana teoria konfliktów społeczno-środowiskowych. Autorka przedstawiła koncepcje NIMBY i różne jej warianty w zależności od rodzaju sytuacji konfliktowej.

W rozdziale trzecim, „*Research framework*” Autorka opisała założenia metodologiczne badań, w których zostały uwzględnione aspekty przyrodnicze, kulturowe, socjologiczne oraz funkcjonalne krajobrazu wiejskiego zaś do oceny zależności emocjonalnych zastosowano metody ilościowe i jakościowe.

W tym rozdziale został również sformułowany cel pracy i uzasadnienie podjęcia badań. W mojej ocenie cel został sformułowany zbyt lakonicznie i ogólnikowo. Wyodrębnienie celów szczegółowych dałoby czytelnikowi lepszy obraz opisywanych badań.

W badaniach Autorka zastosowała model Raymonda określający przywiązanie do miejsca, proponując nieznaczną modyfikację wynikającą ze specyfiki prowadzonych badań. Opis w którym podana została liczba ankiet i sposób ich rozpowszechniania powinien znaleźć się w następnym rozdziale.

Wątpliwości budzi dobór osób ankietowanych. Jeśli ankiety skierowane były do czytelników portali Stop Odkrywce i Stop Kopalni to można się było spodziewać określonych odpowiedzi na pytania jednoznacznie wskazujące na negatywny stosunek do inwestycji. Ponadto część ankiet była skierowana do instytucji (IHAR Smolice) i nie wiadomo czy ankietę wypełnili pracownicy czy miała ona reprezentować opinię kierownictwa.

W drugiej ankiecie Autorka uzyskała niewielką liczbę odpowiedzi co mogłoby budzić zastrzeżenia metodyczne jednak, w sposób przekonujący uzasadnia, powołując się na innych autorów, że liczba ta jest wystarczająca (rozdział 5.3.1.).

Rozdział czwarty pod tytułem „*Case study*” zawiera opis obszaru badań empirycznych. W tym rozdziale powinno znaleźć się wiele fragmentów tekstu z rozdziału

poprzedniego. Tytuł rozdziału jest niewłaściwy; bardziej odpowiedni byłby tradycyjnie stosowany „*Materials and Methods*”. Ponieważ krajobraz jest kluczowym elementem badań, w opisie miejsca badań można było się spodziewać bardziej szczegółowej charakterystyki jego poszczególnych komponentów. Brakuje np. analizy jakości gleb występujących na badanym obszarze. Gleba jest podstawowym składnikiem w krajobrazie rolniczym decydującym o jego wartości użytkowej. Analizując mapy bonitacyjne i glebowo rolnicze można wiarygodnie oszacować żyzność gleby, stosunki wodne panujące w niej oraz stopień kultury z uwzględnieniem agroklimatu, rzeźby terenu i uwarunkowań gospodarczych. Informacje te stanowią podstawę do podejmowania decyzji dotyczących racjonalnego wykorzystania agroekosystemu do celów nierolniczych.

Wyniki badań zostały opisane w kolejnym rozdziale, piątym zatytułowanym „*Outcomes and discussion*”. Pierwsze dwa podrozdziały tej części pracy w rzeczywistości nie opisują wyników badań i powinny znaleźć się we wcześniejszej części dotyczącej przeglądu literatury, gdzie przedstawiono tło konfliktu stanowiącego przedmiot badań. Pierwszy ze wspomnianych podrozdziałów obejmuje problemy związane z polityką energetyczną w skali globalnej i krajowej oraz rolę węgla brunatnego. Autorka podkreśla, że polityka energetyczna oparta na węglu jest wysoce nieekonomiczna, nie ma przyszłości i w bardzo dużym stopniu przyczynia się do niekorzystnych zmian klimatycznych. Również następny podrozdział przedstawiający historię konfliktu środowiskowego wokół złoża węgla brunatnego „Oczkowice” powinien poprzedzać część wynikową pracy.

Autorka podzieliła rozdział dotyczący wyników na dwie części. Pierwsza z nich dotyczy konfliktu społeczno-środowiskowego związanego z inwestycją kopalni „Oczkowice”. Natomiast druga część obejmuje analizę postrzegania tej inwestycji przez mieszkańców; czy ma ona dla nich znaczenie i jak bardzo wpływa na ich przywiązanie do miejsca zamieszkania. Zagadnienia były rozpatrywane z uwzględnieniem modelu przywiązania do miejsca w kontekście przywiązania do miejsca zamieszkania (domu), przywiązania do lokalnej społeczności (rodziny i sąsiadów) oraz przywiązania do lokalnego środowiska.

Nawiązując do kolejności opisu wyników, gdzie najpierw Autorka skupia się na konflikcie a dopiero później na przywiązaniu jego uczestników do miejsca analogicznie, również w części wstępnej pracy (rozdział 2) powinna być zachowana taka kolejność opisu.

Autorka podzieliła respondentów ankiety na dwie grupy. Jedną, która była bezpośrednio związana z działalnością rolniczą i drugą, którą stanowili mieszkańcy zatrudnieni poza rolnictwem. Odpowiedź na pytanie, deklarowane jako kluczowe w badaniach: „*Czy popierasz budowę kopalni odkrywkowej węgla brunatnego?*”, wydaje się oczywista, i rzeczywiście, odpowiednio w latach 2016 i 2018, gdy przeprowadzono ankiety, 93% i 89% było przeciwnych inwestycji. Mimo tak zdecydowanie negatywnego nastawienia, aż 51% ankietowanych stwierdziło, że nie będzie brało udziału w akcjach protestacyjnych. Tak wysoki sprzeciw autorka tłumaczy silnym przywiązaniem do ziemi a spadek odsetka przeciwników w czasie dwóch lat ich „zmęczeniem” konfliktem. W drugim przypadku, co do interpretacji nasuwają się wątpliwości. Jest bardziej prawdopodobne, że różnice w wynikach ankiety w tym przypadku mieszczą się w granicach błędu statystycznego. Autorka zwraca uwagę, że nie wszystkie tego typu planowane inwestycje spotykają się ze sprzeciwem mieszkańców. Znane są z literatury przedmiotu przypadki (złóże węgla brunatnego „Złoczew”), gdy przedsięwzięcia gospodarcze związane z eksploatacją złóż spotkały się z aprobatą lokalnej społeczności.

Wynikiem badań opisanych w monografii było nowe spojrzenie na postawę NIMBY w stosunku do kontrowersyjnej inwestycji energetycznej. Jednym z istotniejszych wniosków jest stwierdzenie, że w sytuacji konfliktowej i wyboru między inwestycjami energetycznymi społeczność lokalna wskazuje rozwiązanie mniej szkodliwe dla środowiska i ich samych. Rozwiązanie to, jak i inne propozycje Autorka zawarła w rozdziale 5.2.4. Ponadto badania

potwierdziły wysokie przywiązanie społeczności do miejsca zamieszkania oraz otaczającego ich krajobrazu. Natomiast wyniki nie potwierdziły silnych relacji społecznych między respondentami. Interesujące są również opinie członków lokalnej społeczności, z których wynika, że w ich odczuciu byli lekceważeni przez decydentów i inwestorów. Respondenci skarżyli się na niedostatek informacji o inwestycji i brak propozycji mediacji lub negocjacji.

Autorka zastosowała w swoich badaniach trójwymiarowy model przywiązania do miejsca wykorzystywany w wielu badaniach najczęściej dotyczących przestrzeni miejskiej lub krajobrazów cennych przyrodniczo. W badaniach nad krajobrazem rolniczym i postrzeganiem krajobrazu przez mieszkańców wsi takich badań było niewiele a szczególnie gdy w analizie uwzględnić wpływ dużej inwestycji energetycznej. Na brak tego typu badań wskazuje wielu autorów. Stwierdzają oni, że badania geograficzne nad krajobrazem są zwykle pozbawione kontekstu emocjonalnego i prowadzone są przede wszystkim w kontekście politycznym, ekonomicznym lub technicznym.

Z drugiej strony, intensywne badania nad krajobrazem emocjonalnym prowadzone są w obrębie nauk psychologicznych. Jednak analizując wyniki tych badań można stwierdzić, że w większym stopniu kładzie się w nich nacisk na psychikę mieszkańców i użytkowników krajobrazu pomijając specyfikę poszczególnych jego elementów. Cenna jest zatem każda próba opisanie tych zjawisk przez geografa.

Autorka potwierdziła skuteczność modelu przywiązania do miejsca w badaniach dotyczących reakcji rolników na inwestycje. Jest to jedna z pierwszych tak szczegółowych prac w tym zakresie.

Pracę oceniam pozytywnie. Autorka dowiodła, że posiada szeroką wiedzę o funkcjonowaniu krajobrazów i konfliktach społeczno-przyrodniczych, które w nich występują oraz duże umiejętności prowadzenia badań w tym zakresie.

Ocena dorobku naukowego

W dorobku publikacyjnym dr Iwony Markuszewskiej znajdują się 32 pozycje, z czego cztery to prace opublikowane w czasopismach z listy A MNiSW. W jednej z tych czterech prac Habilitantka jest pierwszym autorem i w jednym przypadku jest to praca autorska. Swój udział w publikacji wspomnianych artykułów (poza pracą samodzielną) oceniła na 50%. Należy podkreślić, że spośród wszystkich 32 publikacji aż 21, czyli 66% zostało napisanych samodzielnie. Dr Markuszewska jest współautorką artykułów publikowanych w jednym z najbardziej renomowanych czasopism *Land Use Policy* o wysokim współczynniku *impact factor* ($IF=4,24$). Praca zamieszczona w tym czasopiśmie posiada największą liczbę cytowań (21) spośród wszystkich artykułów Habilitantki. Stosunkowo wysoka liczba cytowań tego artykułu świadczy o dużym zainteresowaniu wynikami badań. Łączna liczba cytowań wynosi 45 (według bazy Scopus), a sumaryczna wartość wskaźnika *IF* opublikowanych prac wynosi 10,062 co daje współczynnik *Hi*, według bazy Scopus, o wartości 4. Liczba punktów według kryterium MNiSW (na dzień 04.04.2019) wyniosła 436,6 w tym 115 punktów z listy A.

Tematyka poruszana w czterech najważniejszych artykułach dotyczy problemów związanych z użytkowaniem i przekształcaniem krajobrazów rolniczych, jednak nie obejmuje ona zagadnień krajobrazu emocjonalnego co skłania do traktowania monografii habilitacyjnej jako odrębnego w dorobku dzieła.

Dorobek publikacyjny dr Iwony Markuszewskiej obejmuje autorstwo dwóch rozdziałów monografii naukowych i współautorstwo w pięciu. Również istotną częścią dorobku naukowego habilitantki są dwa artykuły autorskie i jeden współautorski opublikowane w zagranicznych czasopismach naukowych niewymienionych w wykazie MNiSW.

Ponadto dr Iwona Markuszewska wykazała się dużą aktywnością biorąc udział w licznych konferencjach międzynarodowych i krajowych, gdzie wygłosiła 18 referatów, w tym

9 w języku angielskim, i zaprezentowała 4 postery. Na jednej z międzynarodowych konferencji została poproszona o wygłoszenie wykładu inauguracyjnego.

Na podkreślenie zasługuje intensywna współpraca z badaczami zagranicznymi w międzynarodowych konsorcjach oraz na stażach zrealizowanych w ośrodkach zagranicznych. Oprócz zrealizowanych projektów międzynarodowych Habilitantka brała udział w przygotowaniu wniosku międzynarodowego projektu „*Land fragmentation-land grabbing: How to develop a sustainable win-win community-based policy*” finansowanym w ramach programu *The European Cooperation in Science and Technology (COST)* z funduszy Unii Europejskiej.

Dotychczasowe zainteresowania naukowe dr Iwony Markuszewskiej koncentrowały się w trzech obszarach. Pierwszy z nich, i jak dotychczas najważniejszy, obejmował krajobraz rolniczy i dotyczył wpływu na jego strukturę różnych czynników naturalnych i społeczno-ekonomicznych. Początkowe badania, dotyczące zagłębień pomarglowych, skupiały się na stosunkowo wąskim fragmencie krajobrazu i obejmowały analizę dynamiki ilościowej, zmienności przestrzennej oraz uwarunkowań ekologicznych powierzchni bezpośrednio użytkowanych rolniczo. Pozwoliło to habilitantce nabrać doświadczenia i dogłębnie poznać specyfikę przyszłego pola badawczego jakim stał się krajobraz rolniczy. Oprócz zagłębień pomarglowych Habilitantka badała krajobraz rolniczy w ujęciu funkcjonalnym i za znaczące opracowania z tego zakresu uważam prace dotyczące zmiany struktury krajobrazu regionu północno-zachodniego Polski. W pracach tych Autorka skupiła się na analizie wpływu różnych czynników i procesów, takich jak intensyfikacja oraz ekstensyfikacja produkcji rolniczej. Te zagadnienia są przedmiotem badań w wielu krajach europejskich, szczególnie w tych, w których gospodarka rolnicza podlega intensywnej transformacji.

W kontekście funkcjonowania gospodarki rolnej w krajobrazie Habilitantka poświęciła dużo uwagi rolnictwu ekologicznemu. W swoich badaniach próbowała dociec, które czynniki środowiskowe i poza środowiskowe, i w jakim stopniu wpływają na rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce. Takie badania są potrzebne w sytuacji gdy zainteresowanie prowadzeniem gospodarstw ekologicznych wśród polskich rolników słabnie w ostatnich latach. Na podkreślenie zasługuje krytyczne podejście Autorki do zagadnień związanych z tym sposobem gospodarowania rolniczego.

Odrębne miejsce w dorobku dr Markuszewskiej zajmują publikacje dotyczące zmian struktury obszarowej gospodarstw i związane z nimi scalenia gruntów rolnych. Tym zagadnieniom Habilitantka poświęciła siedem artykułów, z których jeden zatytułowany *Land consolidation – A great need to improve effectiveness. A case study from Poland* ma największą liczbę cytowań w Jej dorobku. W przeprowadzonej analizie zagadnień organizacyjno-legislacyjnych związanych ze scalaniem gruntów rolniczych Autorka wskazuje na przyczyny nieskuteczności zastosowanych rozwiązań i prezentuje własną propozycję poprawienia ich skuteczności. Interesujące jest porównanie efektywności różnych metod scalania gruntów jakie stosowano w województwach Wielkopolskim i Dolnośląskim charakteryzujących się odmienną strukturą obszarową gospodarstw rolnych.

Drugi obszar zainteresowań naukowych dr Iwony Markuszewskiej obejmuje zagadnienia związane z krajobrazami poeksploatacyjnymi i przemysłowymi. Najważniejszym efektem badań poświęconych tym zagadnieniom było opracowanie metodyki inwentaryzacji i waloryzacji elementów krajobrazu pogórniczego, która umożliwia właściwą jego rekultywację i zagospodarowanie.

Ostatni kierunek badawczy jakim zajmuje się dr Markuszewska dotyczy krajobrazu emocjonalnego. Realizacja badań w tym zakresie była możliwa między innymi dzięki udziałowi w projekcie międzynarodowym. Zagadnienia związane z krajobrazem

emocjonalnym stanowiły treść trzech artykułów i są ściśle związane z tematem monografii będącej osiągnięciem naukowym Habilitantki.

O aktywności naukowej i prestiżu w międzynarodowym środowisku naukowym, który zdobyła Habilitantka, świadczy stosunkowo duża liczba recenzji (11), jakie napisała w ostatnich pięciu latach dla czasopism krajowych i zagranicznych, w tym również tych o bardzo wysokim IF.

Wysoko należy ocenić aktywność habilitantki w międzynarodowej współpracy naukowej. Odbiła Ona trzy miesięczne staże w zagranicznych ośrodkach naukowych i akademickich realizowane w ramach różnych projektów międzynarodowych z badaczami z Finlandii, Hiszpanii, Niemiec i Holandii. W trakcie tych pobytów ale także innych wyjazdów zagranicznych wygłosiła 12 wykładów dotyczących użytkowania i ochrony różnych krajobrazów.

Ocena aktywności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej

Dr Iwona Markuszewska posiada znaczny dorobek dydaktyczny. Przygotowała 22 programy wykładów, ćwiczeń i zajęć terenowych, które następnie prowadziła ze studentami z Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych. Tematyka tych zajęć obejmuje w przeważającej większości zagadnienia bezpośrednio związane z przedmiotem Jej zainteresowań naukowych. Świadczy to o wysokich kompetencjach dydaktyczno-metodycznych. Habilitantka sprawowała opiekę naukową nad 10 zakończonymi pracami licencjackimi, których tematyka dotyczyła między innymi problemów związanych z funkcjonowaniem krajobrazów rolniczych. Na szczególne podkreślenie zasługuje zaangażowanie w roli koordynatora w realizacji Wydziałowego Programu Erasmus+ oraz Instytutowego Programu LLP-Erasmus dla studentów zagranicznych. Działając w ramach wspomnianych programów, jako reprezentantka UAM w Poznaniu, doprowadziła do podpisania 19 umów o współpracy z uniwersytetami z 12 krajów w Europie. Była również koordynatorem Wydziałowego Programu AMU-PIE (*AMU-PIE – Programs for International Exchange*), także dla studentów zagranicznych. Nie ograniczała się jednak tylko do organizacji tych programów ale również przygotowała i prowadzi autorskie zajęcia w języku angielskim w ramach siedmiu przedmiotów przygotowanych dla obcokrajowców.

Oprócz „zwykłej” działalności dydaktycznej dr Markuszewska stara się współpracować ze studentami pełniąc, na przykład rolę opiekuna roku lub opiekuna naukowego sekcji Kształtowania Środowiska Przyrodniczego działającej przy Studenckim Kole Naukowym Geografów na WNGiG. Habilitantka nieustannie stara się podnosić swoje kwalifikacje i kompetencje zarówno naukowe, dydaktyczne jak i językowe biorąc udział w rozlicznych warsztatach, kursach i szkoleniach nie tylko w kraju ale i zagranicą.

Do dorobku upowszechnieniowego dr Markuszewskiej, który należy uznać za znaczny, zalicza się współudział w przygotowaniu 40 komentarzy do mapy sozologicznej w skali 1: 50.000. W ramach upowszechniania wiedzy Habilitantka wygłosiła wykład plenarny oraz poprowadziła warsztaty podczas Międzynarodowej Konferencji Ekologicznej Młodzieży, przygotowała trzy wykłady w ramach spotkań Poznańskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Geograficznego, zaprezentowała dwa wykłady w ramach Festiwalu Nauki i Sztuki organizowanego przez Kolegium Rektorów Miasta Poznania oraz wygłosiła dziewięć wykładów podczas realizacji projektu: „Geografia w Wielkopolsce”, zorganizowanego przez WNGiG UAM.

Dr Markuszewska posiada wysokie umiejętności organizatorskie, co skutkowało wielokrotnym Jej udziałem w różnego rodzaju wydziałowych komisjach: rekrutacyjnych, programowych, przeprowadzających egzaminy licencjackie oraz konkursowych. Habilitantka jest członkiem czterech organizacjach naukowych, w tym jednej międzynarodowej i członkiem rady naukowej czasopisma *Territorial Identity and Development*. Ponadto,

dwukrotnie pełniła funkcję kierownika w projektach międzynarodowych pt.: „*Borderlands: Border Landscapes Across Europe*” (w ramach programu *Lifelong Learning Programme Erasmus* finansowanego przez CIMO/Finland) oraz „*On the way towards a low carbon society – Increasing professionalism in land use and landscape management within climate change*” (w ramach Programu Erasmus+ KA2 Cooperation for Innovation and the Exchange of Good Practices, Finnish National Agency for Education EDUF/Finland.) O dużych zdolnościach organizacyjnych Dr Iwony Markuszewskiej świadczy również udział w organizacji dwóch konferencji międzynarodowych i jednej krajowej. Zdolności te docenił Rektor UAM przyznając Jej dwukrotnie nagrodę zespołową III stopnia w uznaniu dla osiągnięć w pracy organizacyjnej. Oprócz tego Habilitantka otrzymała od Rektora nagrodę indywidualną za osiągnięcia w pracy naukowej i nagrodę indywidualną za osiągnięcia w pracy dydaktycznej (obie III stopnia).

Przedstawiona powyżej charakterystyka dorobku naukowego dr Iwony Markuszewskiej potwierdza, że jest ona w pełni ukształtowanym pracownikiem naukowym i może samodzielnie prowadzić działalność badawczą. Należy podkreślić udział habilitantki w pracach międzynarodowych zespołów badawczych świadczący o dużych umiejętnościach współpracy w prowadzeniu badań nie tylko z naukowcami polskimi ale również z ośrodków zagranicznych. Dr Iwona Markuszewska osiągnęła nie tylko w kraju ale i za granicą znaczącą pozycję w zakresie badań krajobrazu o czym świadczą stosunkowo liczne cytowania i zaproszenia do recenzji artykułów. Na koniec, należy nadmienić, że kompleksowe podejście do badań geograficznych zaprezentowane w dorobku badawczym dr Iwony Markuszewskiej stanowi kontynuację badań geografii fizycznej kompleksowej zaproponowanej przez prof. Bartkowskiego twórcy i propagatora tego typu badań geograficznych.

Biorąc pod uwagę rozprawę habilitacyjną dr Iwony Markuszewskiej oraz wszystkie aspekty pracy naukowej, w której ma Ona największe osiągnięcia, jak i znaczącą działalność dydaktyczną oraz organizacyjną, z pełnym przekonaniem uważam, że spełnia warunki stawiane samodzielnym pracownikom naukowym i wnioskuję o dopuszczenie Jej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

